

Vogels vangen en ringen aan de Galenbecker See, Duitsland.

Ulbe Rijpma

Inleiding :

Sinds 1991 vangt de oud-voorzitter van de Ringersvereniging, Anton Conings gedurende een week in juli of augustus op een vaste vangplek aan de Galenbecker See in de deelstaat Mecklenburg-Vorpommeren (voormalige DDR). Niet alleen uiteraard, de ploeg omvat vier man, vaak in een wisselende samenstelling. Dit jaar waren mee Leo Hassing uit Losser, Piet Kokke uit Enschede en Ulbe Rijpma uit Roptazijl.

Ringplek :

De vangplek is indertijd opgezet door de Vogelwarte Radolfzell, bekend vogeltrekstation aan het Bodensee en wordt bemand van 1 juli tot 1 november. Er zijn twee vaste netopstellingen aan de noord-oost kant van de Galenbecker See. Dit meer heeft ongeveer de grootte van het Sneeker Meer en de omstandigheden en vegetatie zijn te vergelijken met de vangplekken in

Nederland langs de randmeren en de Friese IJsselmeerkust (Mokkebank en Makkumer Sûdwaard). Dat wil zeggen van weiland overgaand in een aantal hoge bomen, dan struikgewas met riet, riet en moerasvegetatie, hoog riet staande in water, en vervolgens het meer. Op de Galenbecker See is geen recreatie toegestaan, zelfs niet van kano's. Alleen een visserman mag er komen.

Netopstelling :

De eerste netopstelling is 175 strekkende meters lang, de tweede 217 meter. Er worden totaal 56 netten van 7 meter lengte gebruikt, die tussen verzinkte ijzeren pijpen van 3 meter lengte zijn gespannen. Aan beide zijden van de netten ligt een plankier, je loopt dus nooit op de drassige bodem of in het water. De netten staan dag en nacht open, ze mogen zelfs bij zware regenval niet dicht. Bij zulk weer moet je ze

wel constant blijven controleren. Alleen bij onweer mag je -om begrijpelijke redenen- niet bij de netten komen. Ieder uur wordt er een ronde gemaakt; iedere vogel komt in een zakje met daarbij een papiertje waarop het netnummer geschreven dient te worden, in welke baan de vogel hangt en van welke kant die er in gevlogen is. Op de plankieren zijn daarvoor met grote letters L en R aangegeven plus het nummer van het betreffende net (1 t/m 56).

De ringhut :

De vogels worden verwerkt in een fraai onderkomen aan de rand van het meer met een schitterend uitzicht. Ernaast staat een uitkijkpost van zes meter hoog. De "Arbeitsanleitung für die Stationen Mettnau, Reit und Galenbeck" omvat een heel pakket van eisen. De gevraagde gegevens worden direct in de computer getypt en het programma zorgt er voor dat er niets wordt overgeslagen. Het is de bedoeling dat in een later te verschijnen -wat wetenschappelijker- verslag hier meer over wordt verteld. Nu willen we ons beperken tot het vangen op zich.

Eventuele deelname :

Geïnteresseerde (Nederlandse) ringers, met ervaring in het hanteren van zangvogels, die hier een week of zelfs langer willen ringen, kunnen contact opnemen met Anton Conings - tel. 053 43 31 752. Het is mogelijk zowel individueel als ook als groepje te gaan.

Dagelijkse activiteiten :

Zaterdag, 17 juli :

We passeren rond 7 uur de Duitse grens richting Osnabrück, Bremen, Hamburg, enz. Het belooft een warme dag te worden met temperaturen boven de 25 graden. Er is veel drukte op de wegen want half Europa is onderweg en wie weet hoeveel file's dus. Gaandeweg blijkt dit laatste mee te vallen: al om 3 uur rijden we Heinrichswalde binnen en kunnen we de wacht overnemen. Er is nog maar één man ter plekke, de "Stationsleiter". Deze geeft de noodzakelijke aanwijzingen, maar wil daarna graag voor 4 uur op de trein gezet worden om een weekje thuis aan het Bodenmeer door te brengen. Hij wijst ons er op dat de

laatste ronde om 23 uur dient te worden gelopen en de eerste ochtendronde om 5 uur. Dus korte nachten in het vooruitzicht, maar ja het is ook juli. Er zijn vandaag een vijftigtal vogels door onze voorgangers geringd. Tot en met de laatste ronde (en deze vooral) lukt het ons om 27 vogels te ringen, 8 te vangen met een dit jaar aangelegde ring en 2 in vorige jaren geringd. Aangeduid als Erstfang (E), Wiederfang (W) en Kontrollfang (K). Anton en ik arriveren daarvoor pas na twaalfen bij ons onderkomen, waar nog uitgepakt moet worden en de bedden opgemaakt. Een lange dag dus van 6 tot 24 uur.

Zondag :

Om half vijf gaat de wekker voor de eerste ploeg, Leo en Piet, maar prompt ben ik ook wakker. Dat krijg je als je met z'n drieën op een kamer ligt. Anton ligt namelijk apart in een kamer, anders doen de overige drie geen oog dicht 's nachts omreden van Om 7 uur arriveer ik in de ringhut, zie allemaal zakjes met vogels hangen, maar Leo en Piet zijn alweer met de volgende omloop bezig. Het belooft een

drukke dag te worden. En een warme, het kwik loopt op tot boven de 30 graden. Er is weinig wind en er zijn behoorlijk vogels, dus wordt er heel veel gelopen, door de warmte na tienenzelfs om het half uur en dus wordt er heel, heel veel getranspireerd. Het gutst bij alles neer en er zijn een muggen en dazen, niet te geloven. Ietwat afzien dus. Dagresultaat 110 E, 24 W en 4 K. Grootste aantallen nieuw geringd: Kleine karekiet 36 st., Ringmus 18 st. (slaaptrek), Fitis 11x, 7x Rietgors en 7x Zwartkop. Bijzondere vangst: Kleine Bonte Specht.

Maandag :

Eerste ploeg: Anton en ik, om 5 uur op stap om de computer op te starten (spannend, zou die het wel doen) en om de eerste ronde te lopen. Het is nog lekker fris buiten met wat grondmist. Zuid-oostelijk van ons horen we Kraanvogels roepen, prachtig zo vroeg in de morgen. Tijdens de eerste ronde vangen we 11 vogels en dat gaat door tot een uur of tien. Dan wordt het warm, erg warm. Flink boven de 30 graden Celsius, nog erger dan gisteren.

Gedurende de dag draait de wind van W, via N en O naar het Zuiden en is matig tot vrij krachtig. We lopen om beurten om het half uur. Zelfs over een ronde met weinig vogels doe je normaal minstens 20 minuten, dus is er constant een van ons onderweg. En tot diep in de avond blijft het bloedwarm (letterlijk bijna). Op de radio horen we dat het noodweer is in Sleeswijk-Holstein, daar merken we echter bij ons niets van. Ondanks alles wordt er goed gevangen, in de schemering hangen er zelfs nog een twintigtal vogels in de netten, dus wordt het weer een latertje. Totaal 92 E, 8 W en 1 K. Bijzonderheid: adulte Roodmus vrouw! Grootste aantallen van E: Kleine Karekiet 34x, Rietgors 9x, Boerenzwaluw 8x.

Dinsdag :

Piet en Anton doen de eerste ronde en Leo en ik zijn op tijd voor de ronde van 6 uur. Tot elf uur wordt er goed gevangen met als hoogtepunt een KREKEL-ZANGER. Lijkt sprekend op een Snor, pas in details verschillend. Ook voor Anton de eerste in al die jaren. Een echte opsteker

dus. En voor mijzelf reden om straks extra alert te zijn op de Snorren die we op de Makkumer Sûdwaard vangen. Na elfen komt er aan de overzijde van het meer een flinke onweersbui tot ontwikkeling en net op tijd hebben we de vogels uit de netten. Want als je tijdens zo'n bui naast een ijzeren pijp gaat staan, ben je levensmoe. Dat is daarom ook streng verboden, al hangen er vogels in de netten. Een bezoek van twee man van de Naturschutz was ook gauw voorbij vanwege de dreigende bui, maar ze vertelden nog wel even dat ze in de buurt, in 'n weiland, meer dan 100 Ooievaars hadden gezien. Dus Leo en Anton direct na de bui daar naar toe. Zij telden meer dan 130 exemplaren plus een 100-tal Blauwe Reigers. Ze zaten in weilanden waar net drijfmest op gekomen was, vandaar. Ook waren er tientallen Buizerden en Rode Wouwen. Trouwens dagelijks zien we Zeearenden over de "See" vliegen. Ook voor waarnemingen is het hier namelijk een prachtig gebied. Roerdompen zijn hier bijvoorbeeld heel zeldzaam, maar vandaag vloog er toch een langs

de hut. Na de bui bleef het heet, te heet voor Anton die verschijnen van een zonnesteek liet blijken. Het liep gelukkig goed af. De avondvangst was matig, waardoor de totaalscore bleef steken op 109 E en 14 W. De Kleine Karekieten vormden bij E weer de hoofdmoot met 39 ex., gevolgd door 13 Bosrietzangers, 11 Boerenzwaluwen, 10 Baardmannetjes en -vrouwtjes en 7 Zwartkoppen. Aantal soorten vandaag 22 van E. Topsoort is de Krekelzanger.

Woensdag:

Het heeft zowaar geregend vannacht en flink ook van tijd tot tijd. Tegen 5 uur miezert het nog wat en even later is het droog en wordt het weer een mooie dag. Er wordt echter maar matig gevangen, minder dan de helft van de vorige dagvangsten. Wel een Sperwergrasmus en dat maakt veel goed. Ook ontdekt een van ons een overvliegende Schreeuwarend, hetgeen de nodige drukte veroorzaakt. Overeind, kijker zoeken, naar buiten stormen, vragen waar vliegt ie, etc. Herkent u dit? Ook zien we een Ooievaar bezig met het ver-

orberen van een Ringslang. Die komen hier in groten getale voor en dit jaar (vanwege de hitte?) overal waarneembaar. 's Middags krijgt Anton van ons permissie om weer bij de Ooievaarders te kijken, maar die zijn blijkbaar gisterenolgevreten, want hij telt ter plekke nog maar één exemplaar. En wij gaan verder met ringen van de vogels. 's Avonds neemt de wind plotseling toe tot stormachtig, met als resultaat veel bladeren van de bomen en die ellendige elzenproppen in de netten. Wel bleef de temperatuur heerlijk en na de laatste ronde viel de wind plotseling weer weg. Totaal 49 E, 14 W en 1 K vandaag. Aantal soorten van E is 18, waaronder 11 Bosrietzangers en 11 Kleine Karekieten. Topsoort vandaag de Sperwergrasmus.

Donderdag :

Bij het wakker worden lijkt het stralend weer te zijn, maar buiten is het fris, heel wat frisser dan vorige dagen, echt truienweer. Er staat een krachtige tot harde ZW wind en de radio meldt buien en temperaturen rond de 20-22 graden. Een heel groot

verschil met de vorige dagen. Anton en Piet doen de eerste ronde, maar halen maar 4 vogels op, dat lijkt dus niet zo best voor de rest van de dag. Wel om 9 uur al twee Zeearenden waargenomen die voor de hut langs vlogen. Vogels vangen zelf is er echter niet bij, tussen 8 en 12 uur slechts 7 "nieuwe" vogels, om 13 uur nog 3 stuks. Anton en Leo gaan daarom maar op de "struin" en komen 's avonds terug met enthousiaste verhalen. Vier futensoorten met jongen gezien in een plas, t.w. Roodhalsfuut, Geoorde Fuut, Dodaars en Fuut. Honderden Watersnippen, Kemphanen, etc., etc., een belevenis. Maar de thuisblijvers waren minder te spreken, tot 18 uur 0,0 en ook daarna is er geen sprake van een opleving, het blijft knudde. Dat komt ook door de wind, van 14 tot 20 uur windkracht 8 uit het zuidwesten, pal in het verlengde van de netten en dat vangt niet. De radio meldt dat de ferry's op de Oostzee binnen blijven wegens de verwachting van windkracht 10! Bij ons dreigen er wel nu en dan zware buien, maar het blijft bij dreigen gelukkig. Uiteindelijke

vangsten: 23 E, 8 W en 1 K. in 15 soorten. 5 Kleine Karekieten, 4 Gele Kwikstaarten en 3 Zwartkoppen vormen van E de hoofdmoot.

Vrijdag :

Het regent als Leo en ik om half zes buiten komen. Dat belooft dus niet veel leuks. Maar in net nummer 13 hangt wel een IJs-vogel! En even verderop een Feldschwirl (Sprinkhaanzanger). Totaal echter maar 7 vogels in de eerste ronde, dat kon beter. De regen gaat over in buien, maar die buien komen als motregen naar beneden, 'niet leuk'. Wat we wel veel vangen zijn kevers: die eerste ronde zo'n 25 stuks en het uithalen daarvan neemt een tijd, niet te geloven. In de loop van de morgen wordt het weer gelukkig beter. Het wordt zelfs mooi weer, maar de aantallen vogels blijven beperkt. Wel weer een Sperwergrasmus daarbij. Omdat er maar weinig te vangen is mogen Piet en ik gedurende de middag op verkenning in de omgeving. We ontdekken o.a. een paartje Kraanvogels met twee vliegvlugge jongen en later nog een Zwarte Ooievaar.

Deze laatste kan aan de totaal-lijst van waargenomen soorten worden toegevoegd.

Later op de middag arriveren er twee studenten die de komende week gaan vangen. Dit komt mooi uit, want nu kunnen wij morgenvroeg tijdig weg aangezien zij het vangen vanaf de eerste ronde wel willen overnemen. Anton heeft zich deze week ontpopt als een enthousiaste videofilmer en de IJsvogel is natuurlijk een mooie filmster. Piet treedt op als z'n vaste assistent en houdt de diverse vogels vast die gefilmd moeten worden. Anton kan tegelijk met het filmen ook de tekst inspreken, de techniek staat voor niets. Hij houdt dan ook een heel verhaal bij het filmen van een jonge Fitis, maar Piet blijkt op dat moment een Kleine Karekiet vast te hou-

den. Dat wordt vast een mooie vertoning op de Ringersdag. Dagresultaat: 34 E in 16 soorten, 14 W en 7 K's. Van de E's heten 16 stuks Kleine Karekiet!

Zaterdag, 24 juli :

We hoeven er niet vroeg uit om te ringen maar doen dat wel, want we moeten nog inpakken en corveeën. En we willen zo vroeg mogelijk weg nu we niet op anderen hoeven te wachten. Na de auto vol gestouwd te hebben gaan we nog even bij de hut langs om afscheid te nemen en rond negen uur rijden we huiswaarts. Even voor zes uur kan ik afgezet worden op het station te Enschede, en was de week om. Slopend vanwege hitte en slaapgebrek, maar al met al voor herhaling vatbaar. Zolang het maar een hobby blijft.

Totalen :

Totaal zijn er tijdens de week 444 vogels geringd van 38 soorten, 91 teruggevangen met een ring om van dit jaar van 16 soorten en 16 gevangen met een ring die eerder dan dit jaar was aangelegd. Er is geen enkele vogel gevangen met een "vreemde" ring.

Vorig jaar waren het er in de periode 11 t/m 18 juli 436 ex. van 37 soorten.

Tijdens onze ringweek van 17-24 juli hebben we al met al 125 vogelsoorten waargenomen in de deelstaat Mecklenburg-Vorpommeren. Dat is volgens ons een behoorlijk aantal voor de tijd van het jaar.

Ulbe Rijpma, Hoarnestreek 8, Roptazijl

